יום טוב. לא יצא כאחלה. להיות תחלת בשולו ועיקרו לפס שבת חלת לפס יו"ט יהא תחלת בשולו והמשויר יהא לשבת כדקתני ומחזיל לבל מבשל הוא ליו"ט ובלא הערמה כדקתני לקמן[ו]: **עושה שבשיל.** לפס ערוב: **וכילה שעליו.** שהיו טחין בילה על הדג כשעולין תוכו: **חלט או שאחה.** קודם שבשל כל צרכי שבת: **סומך עליו.** לבשל בשבילו: **גמ' מנא הני מילי.** לאו דוקא מקראי יליף דערובי תבשילין דרבנן והכי קא מבעיא ליה מהיכא מסמכינן רבנן: **וכו'.** אין זכירה אלא בדבר המשתכח: **וכרהו מאחר שבת לשבחיה.** כשבת יו"ט בערב שבת קרוב שבת להשתכח מחמת יו"ט שמרבה בטעות היום ואינו מניח לשבת כדי כבודו וזהירין הכתוב לזכרו וכשמערב ערובי תבשילין נמלא שזוכרו שהרי אינו עושה אלא מחמת שבת: **מ"ט.** למה תקנו ערוב קרא ודלי לאו בערוב משמע ולאו ערוב משמע מיניה ומסתברא בעלמא הוא וכי אתא קרא לקדושי היום אתא כדמניא בפסחים (דף קו.) זכרהו על היין ועירוב מדרבנן ומה לאו לתקן: **אמר רבא כדי שיבורו יו.** מתוך שמערב זוכר את השבת ואינו מבלה את הכל ליו"ט ובורר מנה לזה ומנה לזה: **רב אשי אמר.** לא לכבוד שבת תקנוהו אלא לכבוד יום טוב: **כדי שיאמרו אין לופין מיום טוב לשבת.** אלא ק"ו כתחיל מבעוד יום לחינו אלא כגומר והולך אבל לתחולי לא: **ק"ו דמיום טוב לחול.** לגמרי לא: **בשלמא לרב אשי.** לאמר לכבוד יו"ט תקנוהו אלא שיאמרו לסור להתחיל בשולי שבת ביו"ט היינו דמערב יו"ט הולך לעשותו: **אלא לרבא.** לאמר לכבוד שבת: **שיבורו.** יעשהו לפני סעודת יו"ט כלן זכירת שבת לבורר מנותיו: **שמא יפשע.** ישכח ולא יערב משום לטריח: **ומנא מייתי לה מהכא.** כן דרך שיטת התלמוד כשמתחילין המולין להוליף טעם מן המקרא ויש תנא של בריית למד לאותו ממקום אחר נקט הכי כלומר האמורין למדוהו מכלן והתנא למד מכאן: **את אשר תאפו תאפו.** הוה ליה למכתב היום תאפו ובשלו אלא רמז הוא שיש לך יום שכל שמין מופין לצורך מחר: **אלא על האפוי.** בחמיצי בשבת: **מבשלין.** תבשיל: **שהיה יוצא ודורס.** ביום טוב: **יכסה כל האשונה.** לסעוד סעודת יום טוב והנימוהו דורס: **בעלי פטפין.** חציות גדולות הכינו להם[ט] בחמולין ומסך מבעוד יום לפיכך מהרו לגמת כלומר בעלי נפש הן ואין יגעין לשמוע תורה: **הללו בעלי מאכר.** שהיה בית המדרש מתרוקן מחלב וגעלי הדבר וקשה בעיניו: **עד מתי הם יושבים** ל"ג: **האחילו פניהם**

או אוכל ושותה או יושב ושונה. ומע"ג דלעיל קאמר לתלמידיו אלמא מסמניס ושתו ממתקים משום לסייס הדרשה הוא דהא בשאר ימים נמי היו אוכלים אחר הדרשה ומ"מ אמר להו אלמא מסמניס ושתו ממתקים משום שמחת יום טוב: **לוו עלי ואני פורע.** והא דאמר (פסחים דף ק.)[י] עשה שבשתך חול ואל תצטרך לבריות ה"מ בשאין[יא] לו [א] לפרוע: כל

יום טוב[א] שחל להיות ערב שבת לא יבשל בתחלה מיום טוב לשבת אבל מבשל הוא ליום טוב ואם הותיר הותיר לשבת ועושה תבשיל מערב יו"ט וסומך עליו לשבת בית שמאי אומרים שני תבשילין ובית הלל אומרים[ב] תבשיל אחד ושוין בדג וביצה שעליו שהן שני תבשילין[ג] אכלו או שאבד לא יבשל עליו בתחלה ואם שייר ממנו כל שהוא סומך עליו לשבת: **גמ'** מנה"מ אמר שמואל דאמר קרא[ד] זכור את יום השבת לקדשו זכרהו מאחר שבא להשכיחו מאי טעמא אמר רבא כדי שיברור מנה יפה לשבת ומנה יפה ליום טוב רב אשי אמר[ה] כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת קל וחומר[ו] מיום טוב לחול תנן עושה תבשיל מערב יום טוב וסומך עליו לשבת בשלמא לרב אשי דאמר כדי שיאמרו אין אופין מיום טוב לשבת היינו דמערב יום טוב אין ביום טוב לא אלא לרבא מאי אירא מערב יום טוב אפילו ביום טוב נמי אין הכי נמי אלא גזרה שמא יפשע ותנא מייתי לה מהכא[ז] את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו מכאן אמר ר'[ט] אלעזר אין אופין אלא על האפוי ואין מבשלין אלא על המבושל מכאן סמכו חכמים לערובי תבשילין מן התורה ת"ר[י] מעשה ברבי אליעזר שהיה יושב ודורש כל היום כולו בהלכות יום טוב יצתה כת ראשונה אמר הללו בעלי פטפין כת שניה אמר הללו בעלי חביות כת שלישית אמר הללו בעלי כדין כת רביעית אמר הללו בעלי לגינין כת חמישית אמר הללו בעלי כוסות התחילו כת ששית לצאת אמר הללו[יא] בעלי מארה נתן עיניו בתלמידים התחילו פניהם משתנין אמר להם בני לא לכם אני אומר אלא להללו שיצאו[יב] שמניחים חיי עולם ועוסקים בחיי שעה בשעת פטירתן אמר להם[ג] לכו אכלו משמנים ושתו ממתקים ושלחו מנות לאין נכון לו כי קדוש היום לאדונינו ואל תעצבו כי חדות ה' היא מעוזכם אמר מר שמניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה והא שמחת יום טוב מצוה היא רבי אליעזר לטעמיה דאמר שמחת יום טוב רשות דתניא[יג] רבי אליעזר אומר אין לו לאדם ביום טוב אלא או אוכל ושותה או יושב ושונה ר' יהושע אומר[יד] חלקהו חציו לה' וחציו לכם אמר רבי יוחנן ושניהם מקרא אחד דרשו כתוב אחד אומר[ד] עצרת לה' אלהיך וכתוב אחד אומר[ה] עצרת תהיה לכם היא כיצד רבי אליעזר סבר או כולו לה' או כולו לכם ורבי יהושע סבר חלקהו חציו לה' וחציו לכם מאי לאין נכון לו אמר רב חסדא למי שלא הניח עירובי תבשילין איכא דאמרי מי שלא היה לו להניח עירובי תבשילין[ו] אבל מי שהיה לו להניח עירובי תבשילין ולא הניח פושע הוא מאי כי חדות ה' היא מעוזכם אמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון אמר להם הקב"ה לישראל בני לוו עלי וקדשו קדושת היום והאמינו בי ואני פורע ואמר ר' יוחנן משום ר' אליעזר בר' שמעון הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר[טז] אדיר במרום ה' אי נמי אדרא כשמיה כדאמרי אינשי מאי אדרא דקיימא לדרי דרי תניא נמי הכי שדה שיש בה אדר אינה נגזלת ואינה נחמסת ופירותיה משתמרין תני רב תחליפא אחוה דרבנאי חוזאה כל

משמנין. כסבורין שכועס על כת שאינה מפני שאחרו לגמת וכ"ש עלינו: **חיי שעה.** סעודה: **אלנו משמנים.** מקרא הוא בספר עזרא עד כי חדות ה' היא מעוזכם: **שלח היה לו להניח.** כגון שאכלה לו מבלה מערב יו"ט ומחזר כל היום אחריה: **חדות ה'.** שממה שאתם עושים בשביל הקב"ה הרי היא מעוזכם היא תעזור אתכם לשלם הקפותיכם ומלוותיכם שתלוו בשבילה: **שיקיימו לו ונכסיו.** שלא יהא אלא חומסן וגוזל שדות ממנו: **יטע כהן אדר.** מילן חשוב הוא יש לו שם למרחוק ואומרים פלוני יש לו אלדר בשדהו ומתוך כך היא נקראת על שמו ואם הולך למדינת היס וכא אחר ומחזיק בה יש לו עדים הרבה שהיתה שלו ומילו מכרה היה הקול יוצא להיות נקראת על שמו של שני: **שנאמר אדיר במרום.** כלומר שאדר לשון קיום וחזק ולכך נקרא אדר: **כשמיה.** כשמו שמפרשין בני אדם את שמו: **נחמסת.** חמסן יהיב דמיי[ו] שלא שלוקח בכח ויש קול לדבר והיוס או אחר מזמינו לבית דין: **ופירותיה משתמרין.** לא יתענג אחי היא. י"מ שנוטעין אותו על הגבולים ויש לו ענפים הרבה והוא לשדה לגדר. ולי נראה שהוא חשוב מין עצמ חשוב וזרעו מתערב עם פירות ובשדה לבן קאמר ומשתמרת התבואה מן הכנימה והתולעים שריח אותו זרע מבריחן והוראן כדאמר בחומטין שאשמר התבואה בשבת שבת (דף לג.): כל

יעשה מהן צדקה חשובה לפני ה' במרום, כדכתיב אמת מארץ תצמח וצדק משמים נשקף. ומפורש בפרק השותפין במעשה דמונבז המלך, דאמר אני גנזתי למעלה, כלומר הצדקה שפירשתי לעניים הנה היא גנוזה לי למעלה במרום, כדכתיב מלוה ה' חונן דל. **איכא דאמרי אדרא כשמיה**, והוא מאילני סרק והוא גדול ומשלח פארות וענפים הרבה, ואם (מסייג) [מסיג] בו הכרם אין חיה יכולה ליכנס לתוכו ומשתמר לעולם.

ו) כ"ג לקמן וכ"ה בערוך שם. והכי המגיה בד"ו כתב: "שלו ל"ל התחילו כת שאינה לגמת" וכפי הנראה לפי רשי"ת בערוך הכ"ל. ז) כ"ל וכ"ה בערוך ערך חלט.

רבינו חננאל

יו"ט שחל כו' לא יבשל בתחילה מיו"ט לשבת כו'. מנא לן שעושה תבשיל וסומך עליו לשבת. אמר שמואל מדכתיב זכור את יום השבת, כלומר זכרהו מקודם יום טוב שבא להשכיחו. ואמר רבא כיון שיודע כי מחר צריך לבשל לשבת בפני עצמו, אף הוא מתכוין לברר מנה יפה לשבת שלא יבשל הכל ליו"ט. רב אשי אמר למה אין מבשלין מיו"ט לשבת אלא ע"י עירוב, כדי שיאמרו אין אופין מיו"ט לשבת ק"ו מיו"ט [לחול]. ואקשינן עליה אי משום האי למה לי מערב יו"ט אפילו ביו"ט נמי. ומשנינן אלא גזרה שמא יפשע ביו"ט ונמצא אופה ומבשל בלא עירובי תבשילין. ותנא מפרש טעמא דמתני' מהכא, את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו, כלומר אם אפיתם מאתמול אפו גם עתה, וכן אם יש לכם כבר מבושל בשלו, והאי אי אפשר לאוקמי בחול אלא מיו"ט לשבת, ומפרש שאין אופין אלא על האפוי, ואין מבשלין אלא על המבושל, מיכן סמכו לעירובי תבשילין מן התורה. פירוש בעלי פטפין, הם בעלי חביות גדולות, כלומר יש להן הרבה ומשכימין שיספק להם היין עד הערב. בעלי [כדים פחות מהם], לגינין פחות מן הכדים, הכוסות פחות מן הלגין. (**בת השפויה**)[ט] **[כת השישית]** אמר להן [הללו] בעלי מאירה. כלומר אין להם כלום, לא קיימו שמחת יו"ט ולא מצות ביהמ"ד שכבר יצאו. **ואסיק** כל מי שהיה יכול להניח עירובי תבשילין ולא עירב פושע הוא. **מאי כי חדות ה' היא מעוזכם.** אמר הקב"ה לישראל לוו עלי ושמחו היום וקדשוהו והאמינו בי ואני פורע, כלומר קיימו מצות חדות ה' שאמר הקב"ה ושמחת בחגך, והאמינו שאני מזמן לכם ברכה במעשה ידיכם כדי שתפרעו מה שלקחתם בהלואה. וא"ר יוחנן **הרוצה שיתקיימו נכסיו יטע בהן אדר שנאמר אדיר במרום ה'.** כלומר

תורה אור השלם

1. זָכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שמות כ ז
2. וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר יְיָ שַׁבָּתוֹן שַׁבַּת קֹדֶשׁ לַיְיָ מָחָר אֵת אֲשֶׁר תֹּאפוּ אֹפוּ וְאֵת אֲשֶׁר תְּבַשְּׁלוּ בַּשֵּׁלוּ וְאֵת כָּל הָעֹדֵף הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד הַבֹּקֶר:
שמות טז כג
3. וַיֹּאמֶר לָהֶם לְכוּ אִכְלוּ מִשְׁמָנִים וּשְׁתוּ מַמְתַקִּים וְשִׁלְחוּ מָנוֹת לְאֵין נָכוֹן לוֹ כִּי קָדוֹשׁ הַיּוֹם לַאֲדֹנֵינוּ וְאַל תֵּעָצֵבוּ כִּי חֶדְוַת יְיָ הִיא מָעֻזְּכֶם: נחמיה ח י
4. שֵׁשֶׁת יָמִים תֹּאכַל מַצּוֹת וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עֲצֶרֶת לַיְיָ אֱלֹהֶיךָ לֹא תַעֲשֶׂה מְלָאכָה:
דברים טז ח
5. בְּיוֹם הַשְּׁמִינִי עֲצֶרֶת תִּהְיֶה לָכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ:
במדבר כט לה
6. מִקֹּלוֹת מַיִם רַבִּים אַדִּירִים מִשְׁבְּרֵי יָם אַדִּיר בַּמָּרוֹם יְיָ: תהלים צג ד

הגהות הגר"א

[א] תוספות סד"ה לוו. כשמן לו ממי לגות. כל"ל:

מוסף רש"י

חיי עולם. מוכס (שבת י. תענית כא.).